

XII. – Stratený traktor...

V hraničnom pásme, aj keď bolo prísne strážené, bolo veľa polí a lúk, ktoré boli miestnymi „jézédákmi“ ešte stále riadne obrábané. No šumavské počasie im veru nezaručovalo bohvieakú úrodu. Jar tam prichádzala vždy tradične neskoro, leto tam bývalo vlahé a zima prišla „co by dub“. Boli to polia po bývalých osadníkoch, prevažne Nemcoch, ktorých po vojne násilne vystaňovali zo Sudet. V tomto prípade z osady Pasečná, sídlo našej pohraničnej roty a ostatných príahlych osád. Tí na nich dokázali pomerne dobre gazdovať a počas zimy sa venovali drevárstvu a tiež kedysi tkaniu látok z ľanu, alebo iným spôsobom obživy. V údolí pred „Pernekom“, dolu pod cestou mali dokonca aj rybník. Spomínané polia si museli vyzdobyť od matky prírody len sami, ťažkou fyzickou prácou.

Za nás už mnohé roličky neboli obrábané a príroda si postupne brala späť, to čo jej človek vzal. Mnohé lúky boli tiež pozarastané náletovými smrekmi, ktorých je v tejto časti Šumavy neúrekom. Tieto údolia však vyzerali celkom malebne, obzvlášť zrána, keď sa v nich dlhšie zdržala hmla a popásalo sa tam množstvo všakovakej zveri. Boli tam dokonca aj tetovy, ba postrehli sme tam raz aj rysa. Podľa mňa to bola, tá najlepšie strážená prírodná rezervácia v bývalej Československej socialistickej republike.

Povyše našej roty bol „štátny majetok“, nazývaný aj „ČKD“, lebo bol pod patronátom ČKD Praha. Tento obrábal spomínané polia síce s nevelkým úspechom, ale obrábal ich... Istý čas to skúšali aj s chovom kráv, ale ani to im nešlo. Zato pôvodným osadníkom áno. Komunistická strana mala na tom záujem, tak to podporovala, aj keď sa to určite finančne nerentovalo. Pracovali tam ľudia, ktorí museli byť politicky riadne preverení, lebo sa prakticky stále zdržovali v hraničnom pásme a niektorí tam i trvale bývali. No mnohé polia boli aj za drôteným zátarasom. Tie sa museli tiež obrábať a keď tam išli, vtedy sme ich museli my pohraniční doprevádzať, teda presnejšie strážiť.

Raz bolo to na jeseň roku 1971, teda asi v polovici mojej vojenčiny prišlo aj na mňa, že som ich tam musel ísť strážiť i ja. Keď nás tam veliteľ vysielal, povedal mi, že psa si mám nechať doma, lebo tam pôjdeme s nimi na traktoroch a v tých nebolo miesto pre takého veľkého služobného psa. O chvíľu traktory prišli pred rotu a boli tri. V prvých dvoch sedeli starší chlapi a v treťom mladý asi 18 ročný „Venco“. My sme boli dvaja. Írečítý dobre živený cigán „Ďuli“ a ja. On zostal strážiť na „Rožnovských vrátach“ v strede úseku roty na spomínanej signálnej stene, kade sme vchádzali na polia, ktoré sa rozprestierali medzi drôteným zátarasom a demarkačnou čiarou, rozumej štátnou hranicou v šírke miestami skoro kilometer.

No a ja som pokračoval ďalej s traktoristami až na pole, ktoré mali orať. Deň to bol prekrásny, akých je na Šumave veru málo. Očakával som teda mazácku službu, lebo traktoristi z miestneho „ČKD“ boli spoľahliví, nakoľko tam robili už celé roky. Navyše vzťahy medzi nami, bývali už tradične celkom dobré. Prakticky ich už nebolo treba strážiť, lebo keby boli oni chceli, ako sa vraví: „zdrhnúť za kopečky“ už by tam dávno aj tak boli...

Usadil som sa teda na okraji borovicového lesíka pár metrov od demarkačky, ktorú v tých miestach tvoril iba malý nenápadný potôčik. No jeho význam bol veľký, lebo tvoril štátnu hranicu medzi Československou socialistickou republikou a Rakúskom. Dvaja starší traktoristi začali ihneď orať, ale ako som neskôr zistil, nebola to „žiadna malina“, lebo ich pluh, ťahaný len pomerne slabými traktormi často zachytávali o veľké kamene v zemi a to aj napriek tomu, že sa tieto polia orali už po dlhé desaťročia, rok čo rok. No vždy sa nejaký ten prekliaty kameň našiel a to tak často, že som sa až čudoval.

Dialo sa to takto. Naraz bolo počuť len veľkú ranu, traktor potom zastal a zodvihol hydraulikou pluh do hornej polohy. Jedna z troch radlíc sa mu vtedy celkom jasne hojdala. Bola to vždy tá čo zavádila o kameň. To silné prasknutie pochádzalo s prestrihnutia mechanickej poistky na pluhu, čo bol železný kolík, hrubý asi ako ceruzka, ktorý vtedy tá zvýšená sila prestrihla. Traktorista ihneď zastavil a obyčajne nahlas zanadával, vystúpil von, vyrazil zbytok starého kolíka, natĺkol nový a išlo sa ďalej. Hneď potom pribehol mladý Venco s traktorom a vytiahol tento kameň niekde na okraj poľa. Toto sa opakovalo ešte mnohokrát počas tohto dopoludnia. Chvíľu ma toto divadlo celkom bavilo, ale potom som sa začal nudiť. Ležiac na okraji lesa som slastne podriemkaval, veď toto mala byť jedna z tých najľahších služieb na štátnej hranici...

Vtom za mnou čosi ticho zašuchotalo..! Moje vycvičené zmysly ma nesklamali, ani keď som odpočíval. Navyše šramot z Rakúskej strany by som vôbec nebol čakal. Ja som bol zvyknutý na službu so psom, ako na vlastnú košeľu, no a teraz mi tak trocha chýbal. Lebo ten by na tohto človeka bol určite pohotovo zareagoval. Otočil som sa a uvidel som rakúskeho colníka. Bol to chlap, povedal by som že v rokoch, tak okolo 50-ky. Mal oblečenú dlhú peknú šedo-zelenú kamizolu a na hlave mal tak trocha starodávnu čiapku s malým šiltom. Mne hneď v prvej chvíli pripomínal poštára z čias Rakúsko-Uhorskej monarchie. Určite však zbadal, že ma zastihol nepripraveného. Prešiel potichu okolo mňa po chodníku na druhej strane toho spomínaného potôčika a pozdravil ma so zdvorilým úsmevom, pozdvihnúc ruku s dvomi vystretými prstami k čapici. Pričom potichu zamrmlal pozdrav rakúskych colníkov: „Grenze“.

Títo slúžili spôsobom, povedzme takými pochôdzkami. Pohraničnú stráž v tom pravom slova zmysle, tak ako my oni samozrejme nikdy nemali. Boli to väčšinou už postarší chlapi, profesionáli. Ozbrojení boli šikovnými krátkymi karabínami. Na trase týchto služobných chodníkov mali rozostavené niekoľko malých prízemných strážnych búdok, vo vojenskej hantírke nazývané aj „piket“. Tie boli z drevených dosák, s pôdorysom tak zo tri metre štvorcové. V ňom mali malé kachličky so zásobou dreva a keď niektorého na pochôdzke zastihlo špatné počasie mohol sa tam nachvíľu schovať a zohriať. Bolo to veľmi praktické aj lacné.

Príchod rakúskeho colníka ma ihneď prebral z letargie a začal som dôslednejšie kontrolovať svoje okolie. Odrazu som zistil, že tretí traktor na ktorom vyťahoval Venco veľké kamenné balvany z poľa, mi akosi pochybuje. Hodnú chvíľu som čakal, no Venca nebolo a nebolo. O nejaký ten čas som zašiel do poľa a zastavil jedného traktoristu, ktorí sa točili po poli. No ani jeden o ňom nič nevedel. Začalo mi to byť nejaké podozrivé a ako šiel čas, tým viac..! Postupne som si uvedomil, že mladý Venco nemusí byť až taký spoľahlivý... Pomaly, nenápadne a s istými obavami som sa vydal popri demarkačke hľadať prípadnú stopu po pneumatikách traktora cez potôčik, ktorý tvoril štátnu hranicu. Bol veľmi plytký a prejsť ho traktorom by nebol nijaký problém. Po niekoľkých sto metroch som našiel na potôčiku bývalý brod, za ktorým pokračovala lesná cesta na rakúskej strane. No nikde nebola po ňom žiadna stopa. Trocha mi odľahlo, mysliac si že Venco sa vrátil späť na „ČKD“ s nejakou tou poruchou traktora.

Zašiel som teda na rožnovské vráta spýtať sa Ďuliho, kedy odišiel Venco späť. Ďuli sa na mňa údivom pozrel a tvrdil že nijaký traktor cez neho nešiel.?! A bolo zle..! Tomuto sa na vojne hovorí že: „Prúser!“ Po chrbte mi začal stekať pot od strachu. Nebolo mi veru v tej chvíli zrovna do smiechu. Rýchle som sa vrátil na pole za orajúcimi traktoristami a znova som sa ich pýtal, či medzi tým niekde nevideli Venca s traktorom. No tí krútili hlavami, div si krky nevykrútili. A bolo ešte horšie..! Rozhliadol som sa široko ďaleko, ale po Vencovi nebolo chýru-slychu. „A teď babo rad“, hovorí jedno české príslovie... Vpravo aj vľavo pozdĺž hranice nebolo nič, čoho by som sa bol chytil. Vpravo bolo vidieť voľným okom po krajine snáď kilometre, no vľavo nie, tam bola len jedna veľká terénna vlna, akých je na Šumave habadej. Nuž vydal som sa teda tam: „Bude, ako bude.“ Z veľmi maličkou nádejou v duši som vyrazil tým smerom. Pomaly, z nohy na nohu som kráčal vpred, ako odsúdenec na smrť. Vychádzajúc na oblý kopček som ho odrazu zbadal. Traktor bol odstavený len pár metrov od hranice. Venco tam sedel so zvesenou hlavou medzi ramenami na tiahle traktora a fajčil. Keď som k nemu prišiel, veľmi sa prekvapil a spýtavo sa na mňa pozrel...

Nuž čo sa to vlastne stalo. Vencovi sa jednoducho pokazil traktor. Snažil sa ho síce opraviť sám, ale nedalo sa. Rozhodol sa teda na koniec, že ho ešte pustí dolu kopcom na druhú stranu, snáď naskočí, ale nenaskočil... Unavený telesne aj duševne, celý zúfalý to nakoniec vzdal. Nevedel ako ďalej, lebo ísť a požiadať o pomoc starších traktoristov sa hanbil... Sedel a sedel, fajčil a fajčil, nevediac čo ďalej, až som k nemu nakoniec prišiel zúfalý aj ja..! Poviem vám, pre mňa to bol skutočný „zázrak“! Nakoniec ho „na fajront“ odtiahli kolegovia traktoristi späť na „ČKD“ na tej istej reťazi s ktorou vyťahoval tie kamene z poľa von. Tak sa mi vtedy uľavilo, ako by mi boli krídla narástli, priam by som bol lietal..!

Nuž aj takéto nenápadné príbehy sa nám pohraničníkom pri službe na hranici občas stávali. A možno práve preto, na tento čas dodnes tak rád spomínam...

XII.- Z o s i l n e n á o c h r a n a

A ešte na jeden zvláštny čas zo služby na štátnej hranici si rád zaspomínam, a tým bola „zosilnená ochrana“. Nuž čo to vlastne teda bolo? Bol to jeden mimoriadny a zvláštny stav, povedal by som, že až fenomén na pohraničnej rote. Vojaci vtedy neslúžili osem, ani desať hodín, ale rovných dvanásť hodín denne. Pravda, okrem prípravy na ňu, ktorá tiež zaberala nejaký čas, najmä keď bolo zlé počasie. Tak isto po príchode zo služby sa bolo treba dať do poriadku. Často sa dokonca stávalo, že denná výstroj nám ani nestihla uschnúť a už sme znova pálili do služby v mokrých kanadách. Počas tejto doby boli obsadzované aj také strážne stanovištia, ktoré sa za normálnej ochrany vôbec neobsadzovali.

Vyhlasoval ju obyčajne veliteľ roty alebo veliteľ brigády. Často nás tento rozkaz zastihol rovno v službe na stanovišti hliadky. Jeden z prvých povelov bol: „Zostávate na stanovišti do odvolania“, čo bolo niekedy doslova „na šľak trafenie“. Zamrzli ste tam niekde v teréne a ani ste netušili, dokedy tam budete.?! Raz sa nám pritrafilo, že sme ostali trčať na stanovišti celých 26 hodín v kuse. Čakáte, čakáte a nič sa nedeje! Škoda hovoriť, ako nám vtedy bolo...

Súčasne s tým bol vyhlásený aj pohraničný poplach a bolo vykonané aj tak tzv. „zakrytie hranice“, no a potom nasledovala tá „zosilnená ochrana“. Tento čas nám radovým PS-ákom dával poriadne zabráť. Dôvody na vyhlásenie „zosilenej“, ako sme ju my bežne volali, sa obyčajne podobali ako vajce vajcu. Vždy to bolo akútne nebezpečenstvo narušenia štátnej hranice. Trvala síce spravidla len niekoľko dní idúcich za sebou, ale aj tak sme jej mali vždy dosť, ako sa vraví „plné zuby“! Napriek tomu si dodnes rád zaspomínam na tento zvláštny čas. Lebo vtedy, keď je ľuďom zle, je do nich najlepšie vidieť. Niektorí vojaci boli vtedy priesvitní doslova ako celofán. Negatívne stránky ľudských pováh sa v tom čase prejavovali celkom nezakryte. Nervozity bolo vtedy medzi nami habadej...

Veľmi rád si spomínam najmä na jednu zosilnenú, ešte keď sme bývali v staručkej drevenej, čiastočne už hnilej prízemnej budove pohraničnej roty. Konkrétne na jeden moment, keď som sa raz prebudil na posteli v izbe, kde sme my, psovodi, bývali. V prvom momente som ani nevedel, čo ma to vlastne zobudilo. No po chvíli som zistil, čo to bolo. Boli to snehové vločky, ktoré mi padali priamo na tvár aj napriek tomu, že okná boli zatvorené. Pod oknom v drevenej stene za mojou posteľou bola totiž vypadnutá veľká vyhnitá diera. Táto bývala spravidla upchatá len starými novinami, a tie práve vtedy akosi vypadli. Pravda, vedľa našej starej roty už rástla budova novej honosnej pohraničnej roty z poctivých pálených tehál. Bolo treba čosi vydržať, a tak sme na ňu trpezlivo čakali. Stavba bola celá zapadaná snehom a po celú zimu sa na nej nič nepohlo. Zima na Šumave bývala skutočne riadne neľúdna.

Na starej rote už nefungovalo poriadne skoro nič, pravda, okrem nás a ochrany štátnej hranice, tá musela šliapať v každom počasí a za každej situácie. Nebolo napríklad ani dosť teplej vody na kúpanie, ba neraz nám aj WC zamrzalo. Na zimu sme si v nej jednoducho museli zvyknúť. A aj sme si zvykli, lebo sme boli mladí a popravde povedané nám nič iné vtedy ani nezostávalo. Na izbách boli síce kachle, ale keď sa čo i len na chvíľu prestalo kúriť, hneď nám tam bola poriadna zima. Stará budova roty bola veľmi narýchlo postavená samotnými pohraničníkmi, väčšinou len z drevených dosák, ihneď po vydaní „zákona o ochrane štátnych hraníc Československej republiky“ ešte koncom roku 1951. Teda v tom istom roku, keď som sa ja narodil.

Keď ma tie vločky snehu zobudili, obzeral som sa chvíľu okolo seba. Izba bola temer plná unavených spiacich pohraničníkov, v tomto prípade psovodov: 2. RPS - Pasečná. Ani som v tej chvíli nevedel určiť aký je presný čas..? V dôsledku neustálej služby a podotýkam, že pre nás psovodov to bolo

vždy vonku v teréne a často v noci, lebo cez deň sa dala hranica účinne strážiť aj pozorovacími hliadkami, ktoré sa bez psa zaobišli. Bol som v reálnom čase celkom dezorientovaný a vždy po prebudení mi hodnú chvíľu trvalo, pokým som si zvykol na to, koľko je práve hodín. V kachliach tíško horelo, no okolo nich bola kopa neporiadku. Toto by nám v normálnom čase služieb nebolo určite prešlo, no v čase zosilenej ochrany bolo mnohé inak, aj vzťahy medzi nami pohraničníkmi. Na všetko nebolo skrátka dost času. Napríklad ani na mazácke machrovanie. Malo to ale jednu veľkú výhodu, že sa vtedy upevňovali aj pevné priateľstvá medzi nami pohraničníkmi, ktoré pretrvali do konca vojny a mnohé aj v civile. V tom zvláštnom čase sa nevedli dlhé diskusie medzi vojakmi na rote. Každý sa náhlil za svojimi povinnosťami, lebo každý ich mal vtedy vyše práva. Prípadne dospával, koľko sa dalo.

Vedľa mňa celkom nahlas práve chrápal Vojak Tomeš, psovod služobného psa „Kama“. Netrúfal som si ho zobudiť, lebo to bol náš mazák. Atmosféra na izbe vyzerala, či mi už veríte alebo nie, celkom ako na fronte počas skutočnej vojny. Boli sme vtedy ešte mladí vojaci a mnohé v tomto čudnom malom a relatívne uzavretom svete pohraničnej roty sme ani nestíhali chápať. Ja som mal vtedy prideleného svojho prvého služobného psa „Feru“. Bola to dobre živená šučka nemeckého ovčiaka čiernej farby s ťaby uhol. No psovodskú abecedu som sa ja vtedy pravda ešte len učil čítať...

Jej predchádzajúcim psovodom bol predtým mnou vojak Janošec, ktorý krátko pred tým podpísal vojnu ako ďalej slúžiaci vojak. Bol potom našim kynológom. Neskôr sa namiesto ochrany štátnej hranice venoval pašovaniu riflí z Rakúska..! Ten istý, ktorý o pár rokov, keď sme my už boli dávno v civile, tak smutne a nevesele skončil svoju kariéru u pohraničnej stráže aj na tomto svete. A to všetko vďaka chľastu..!

No napriek všetkému zlému sa predsa našiel niekto, komu táto zosilenejšia ochrana vôbec nevadila. Ba čo, mali z nej radosť. A to boli naši psi. Boli vždy radi, keď sme ich prišli zobrat' do služby, lebo zatvorení v kotcoch sa obyčajne veľmi nudili. My sme mali radi ich a oni zasa mali radi nás, ako to už takí verní psi vedia, čo bola v ťažkých podmienkach služby na štátnej hranici blahodárna vec pre naše mladé duše. No práve preto, že nám bývalo vtedy ťažko, vždy rád spomínam na tieto chvíle. A ako som sa minule aj po mnohých rokoch presvedčil, aj iní pohraničníci okrem mňa, čo ma v tom dobrom slova zmysle prekvapuje i dnes po 40 rokoch.

Pri ceste idúcej na susednú rotu „Spálenište“ na ľavej strane asi kilometer od našej, pri ceste rástol samostatne jeden veľký, prekrásny až impozantný strom. Bol to smrekovec opadavý, v Čechách tradične nazývaný „modřín“. Bol hrubý tak asi jeden meter a smerom na juh k hranici mu z kmeňa vyháňal jeden veľký mohutný pekný konár. Veľmi sa mi páčil a vždy, keď som išiel okolo, obyčajne na ľavý prieskum, som si ho predstavoval, aký asi bude veľký tak o 50 rokov..? Medzi tým ich však uplynulo už vyše štyridsať a možnosť, že ho raz ešte uvidím, sa mi zdá stále menej pravdepodobná, lebo starnem a chorľaviem. Každopádne však ešte verím, že tam ešte dodnes stojí. Touto cestou ho teda z celej duše srdečne pozdravujem a želim mu ešte dlhý a pokojný život v tom peknom šumavskom údolí. Možno, snáď, predsa len raz, ho ešte uvidím...

V Partizánskom: 10. nov. 2013

Autor: Pavol Beláň

XIV. – Čertov potok

Sedel som na strážnej veži stanovišťa „Honner“, kde sa tiež kedysi rozkladala aj rovnomenná osada nemeckých osadníkov. Stála tu drevená pozorovacia veža, takpovediac druhej generácie, lebo prvé trocha menšie pozorovateľne z obdobia päťdesiatych rokov boli už dávno zlikvidované. Jedna síce ešte stála a strašila narušiteľov na kopci nazývanom „Pernek“. No tá bola už celkom zotletá a vystúpiť na ňu bolo neradne. Potom začiatkom sedemdesiatych rokov prišli nové železné strážne veže, no služba na nich už

bola, mierne povedané, nepohodlná a navyše jej chýbala i romantika, ktorá na tých našich starších ešte tak trochu bola. Preto ja na službu v nich celkom rád spomínam. My pohraničníci sme ich hovorovo nazývali: „špak“. Možno aj preto, lebo pripomínali svojim tvarom ohorok cigarety.

Pamätám sa bol vtedy prekrásny letný deň. Všade navôkol bola nádherná príroda, no ja som sa cítil, ako väzeň na stredovekej hradnej veži. Boli sme mladí a takýto pekný letný deň, by sme boli radi prežili aj nejako inak, ako tu trčať a strážiť štátnu hranicu. Na tomto stanovišti sme zodpovedali za úseky „pravá 1 až 5“. Teda mali sme na krku ochranu štvrtiny úseku našej roty. Čo bola teda poviem vám riadna fuška, lebo toto všetko sme museli nielen očami ustriechnuť, ale v prípade potreby aj obehať a prípadného narušiteľa i zadržať. Slúžievali sme tam obyčajne traja a jeden služobný pes. Mali sme však celkom určite jednu strategickú výhodu, boli sme vtedy mladí a zdraví.

Široko d'aleko v povetrí sa nič nedialo, čo bolo ale zase dobre, lebo keď sa tu niečo dialo, obyčajne o niečo vždy šlo a bolo treba okamžite reagovať. Čas bol vtedy veru drahý...! Blízke okolie som mal už niekoľkokrát poprezerané a tak som zobral do ruky d'alekohľad a začal som si prezerat' vzdialenejšie okraje lesov vpravo, pod neďalekým statným kopcom. Horné okraje bývalých políčok, teraz už len lúk boli pomerne krivolaké, tak ako si ich mnohé generácie obyvateľov tohto kraja postupne vyklčovali. Jedna lúka sa hlboko vrezávala do lesa, narušujúc tak okrajovú líniu ostatných bývalých políčok.

A odrazu som ho v d'alekohľade uvidel. Bol to hnedý nevysoký zver, prechádzajúci práve cez ňu. Okamžite som si všimol, že mu chýba chvost, ale v prvej chvíli mi ešte nedošlo, že čo to ja vlastne vidím... Tento išiel pravdepodobne okrajom lesa tak, aby bol krytý smrečinou a zároveň mal dobrý výhľad na lúčiny poniže lesa. Práve táto lúka ktorá sa zahryzávala do lesa hlbšie ako ostatné mu stála v ceste. Nechcelo sa mu ju asi obchádzať oblúkom smerom hore po okraji lesa, tak si to namieril krížom cez ňu, už nekrytý okrajom lesa. No a preto som ho ja tam čírou náhodou v tej krátkej chvíli zbadal.

Zaostril som si teda d'alekohľad i svoje oči a lepšie som sa na neho pozrel. Postrehol som, že má aj nejaký podivný spôsob chôdze. No a v tom mi to došlo, bol to „rys ostrovid“. Chýbajúci chvost a jeho typický mačací krok ho usvedčili. Trvalo to iba chvíľu. O pár sekúnd sa mi zase stratil v lese. Nikdy pred tým som nemal možnosť vidieť tohto zvera v prírode na vlastné oči, lebo ich je veľmi málo a jeho spôsob života je pomerne skrytý až tajomný. Sem tam som v televízii síce postrehol, že bolo na Šumave vypustených zopár rysov zo Slovenska, no ako sa vraví: „Lepšie raz vidieť, ako sto razy počuť!“ Po chvíli som sa sám seba pýtal: „Bolo to naozaj, či to bol len nejaký prelud?“ Od vtedy už ubehlo veľa rokov, no takéto šťastie vidieť živého rysa v prírode som už nikdy nemal...

O chvíľu ma náhle vyrušil mohutný brechot. No nebol to psí. Dole pod mojou vežou bežal celkom blízko mimoriadne statný svalnatý srnec. Naš starý, rozumej veliteľ roty, o ňom raz povedal že: „To byl srnec jako tele.“ Bola práve srnčia ruja a agresivity v ňom bolo viac než dost'. Kúsok od neho bol šípový krík do ktorého dorážal veľkou silou, akoby to bol priam jeho sok. Bol pri mne tak blízko, že by som ho bol mohol trafiť hoc aj do oka. Vôbec netušil, že stojím nad ním na veži. Keď že to bol taký mimoriadny kus, pokúšalo ma to vystreliť naň. V tej chvíli som bol aj ja veľmi blízko, ale basy..! Nakoniec som ho ale nechal v pohode odísť.

Kúsok vpravo dole popod *signálnu stenu* tiekol malý ľúbezný horský potôčik. Nazývaný „Čertov potok“. My sme ho volali jednoducho „Čerťák“ Jeho tok bol pomerne strmý a smerom k signálke vytváral jednu peknú až tajomnú hlbokú úžľabinu. V lete v nej bývalo príjemne chladno. Bolo to priam čarovné miesto vhodné na vymýšľanie rozprávok, no hotová bájna komnata. Mohol by sa tam natáčať film: *Kráľ Šumavy*. Jeho vody tiekli na juh, teda už do Dunaja, čiže do Čierneho mora. Šumava tu tvorila strechu Európy. Vltava za kopcom už tiekla do Severného mora.

Raz sme tam v Čerťáku počas jedného psovodského tréningu potichu sedeli a fajčili. Krásna to bola chvíľa. Bolo tiež horúce leto a nám tam bolo nádherne. Neverili by ste, ale niekedy nám bolo „hej“ aj na tej sprostej vojne... Keď v tom k nám priletel akýsi zvláštny vták. Sadol si na mladý smriečok neďaleko nás a prekvapene pulil svoje očka na nás votrelcov v jeho kráľovstve. My sme tie svoje prekvapene vyvaľovali na neho tiež. Bol to sám „*Jariabok hôrny*“. Mal pekný chochlík a veľmi mi pripomínal svoju príbuznú *jarabicu poľnú*, ktorá dnes už tiež vymizla z našich chotárov. Je to vzácny vták a ani nepoznám človeka, čo

by ho niekedy na vlastné oči v prírode videl. Jariabok chvíľu postál a rýchle zase ufrngol, tak ako prišiel. Škoda...

Na tomto úseku P-1 signálnej steny bývalo v noci veľa skratov a nám to vždy drásalo nervy, lebo to bolo jedno podozrivé miesto, priam ako stvorené na ilegálny prechod štátnej hranice, no vždy sa ukázalo, že to bola iba zver, podľa srsti zachytenej na strhaných drôtoch. Bola to zrejme aj prirodzená cesta zveri. Projektanti signálnej steny nebrali tento jav do úvahy a zver zase nebrala na vedomie štátnu hranicu. No a my sme sa tam preto čosi nabehali..!

Raz v jednu úplne tichú jarnú noc tiež naskočila P-1 ! Leteli sme tam, ako o preteky. Pri preverovaní úseku sme takpovediac nenašli jasný dôvod skratu. Preverili sme aj zamrežovanú prepust' potoka pod signálkou, ale ani tam nebolo nič, čo by mohlo vysvetľovať príčinu skratu. Keď sme šli z druhej strany robiť prieskum okolia úseku, môj pes naraz stuhol a zavrčal. Tma bolo ako vo vreci. Neďaleko nás na brehu potôčka stál jeden mladý smrek, dosť veľký na to, aby sa za ním niekto mohol skrývať! V mžiku sme natiahli samopaly. Posvietili sme tým smerom, no zaň sme nevideli. Ja ako psovod som šiel obyčajne vždy prvý. Z jednej strany som poslal psa a z druhej som nazíval ja. No a nič. Pes ale vrčal ďalej. Keď som prišiel celkom blízko uvidel som v tráve ježa. Teda napätie vystriedal úsmev...

Nebolo to ani prvý, ani posledný krát, čo nás tento dobrák takto postrašil. Jež totiž dokáže robiť taký istý šramot, ako človek a navyše aj hlasno funí. Dokonca aj pes na neho reaguje veľmi podobne, ako na narušiteľa. No pravú príčinu tohto skratu sme ani po dlhej obhliadke spoľahlivo nenašli a vrátili sme sa potom späť na stanovište. Či to bol ten jež, ťažko povedať. Stávalo sa nám to takto často...

No raz v jeden osudný deň nám práve tade cez *Čerták* prešiel len jeden narušiteľ prešiel. Bolo to v čase, keď som ja bol už dávno v civile. Bol to zamestnanec JZD z neďalekého Frymburku. Zrejme sa v kraji trochu vyznal, lebo žil takpovediac za kopcom a to bolo jeho výhodou. No nedalo sa už nič robiť, bol preč. Nikoho to vtedy nepotešilo, lebo naša ochrana hranice bývala tradične temer 100 percentná.

Až prišiel november 1989..! Emigranti sa vracali do rodného kraja. Čo čert nechcel, náš bývalý veliteľ bol už v civile a pracoval práve na JZD Frymburk ako *personalista*. A tento náš bývalý „narušiteľ“ si prišiel k svojmu bývalému zamestnávateľovi vyzdvihnúť tzv. „zápočet odpracovaných rokov“, na dôchodok. Našťastie náš bývalý veliteľ bol práve kdesi na okrese v Českom Krumlove. Keby sa tí dvaja boli stretli bola by pravdepodobne: „*Padla kosa na kameň..!*“

Lenže, tá voda v *Čertáku* z našich časov už celkom určite dotiekla do Dunaja, aj Čierneho mora a my vtedy mladí chlapi sme už dnes dôchodcovia. Čo to bol narušiteľ, to by ste dnes ťažko nejakému mládežníkovi vysvetľovali. Svet sa dnes až neuveriteľne rýchle mení v čase aj v priestore. Len ten *Čerták* si stále ďalej žblnkoce tú svoju tichú pieseň po starých machom obrastených kameňoch...

V Partizánskom: 19. 1. 2014

Autor: Pavol Belán

XV.- Vojak Jiří Prkno...

Bol január, snehu skoro po kolená a vonku mrzlo len tak trešťalo. Skrátka, zima ako remeň. Bolo ešte celkom tma, no na 2. pohraničnej rote „Pasečná“ to už žilo, ako sa vraví na plný plyn. Tí vojaci ktorí sa pripravovali do služby boli už po raňajkách a postávali pred miestnosťou operačného dôstojníka, ktorý ich vysielal do služby už v plnej zbroji. Ostatní pravdaže ešte spali. Na čiare to už bývalo tak. Jedni spali, druhí slúžili a poniektorí mali voľno a tak sa ponevierali po starej drevenej rote, či vysedávali na klubovni. Toto tam platilo „vo sviatok aj piatok“, skrátka „furt“.

No pre nás, mladých psovodov to bol veľký deň. Lebo táto služba bola naša prvá s našimi čerstvo pridelenými služobnými psami. I keď sme horeli radostným očakávaním, to čo nás v ten deň čakalo, bola pre nás veľká neznáma. Boli sme na pohraničnej rote len pár dní a boli sme traja. Ja som mal pridelenú FERU, vojak Pytlík NEVU a vojak Prkno OLU. Psovodmi sme však boli zatiaľ, len tak „ako že“...

Služobný pes Fera bol považovaný v tom čase za asi najlepšieho služobného psa na rote. Ani neviem, čím som si ho zaslúžil, ale na to že ho prideliť práve mne som bol patrične hrdý. Túto čiernu sučku nemeckého ovčiaka som zdedil po vojakovi Janošcovi, ktorý práve, ako sa vraví „podpísal vojnu“. Naším kynológom bol vtedy ešte desiatnik Petr Chaloupka. Navzájom sme sa vtedy nepoznali dobre ani psovodi medzi sebou, natož s našim budúcim kynológom. No ako sa neskôr ukázalo náš kynológ bol naozaj skvelý človek, akých na vojne stretnete málo.

Operačný dôstojník npr. Geba bol s našim vyslaním do služby hotový, raz-dva, lebo nám povedal: „Idete na psovodskú tréningovku. Všetko podľa povelov desiatnika Chaloupka!“ Tak sme teda vyrazili. Vonku fúkal studený vietor, miestami nás až zadušalo. Takýchto chladných rán sme si potom v službe na pohraničnej rote užili teda „habadej“. Pes ma ťahal dopredu ako rušeň, mal som čo robiť, aby som ho udržal na vôdzke. Mal toľko chuti do práce, že som sa nestačil čudovať. Energie mal doslova na rozdávanie. Radosť z pohybu, našim psom nikdy nechýbala. Vyrazili sme smerom k signálke, na stred nášho hraničného úseku, kdesi pri „Rožnovský les“. Kynológ potichu čosi hovoril starším vojakom, ktorí mali na pleciah zavesené ochranné rukávy a tí sa nám za nejaký čas odrazu stratili z očí.

Potom sme ešte chvíľu cvičili so psami poslušnosť, keď nám tu odrazu desiatnik Chaloupka zavelil: „Nasaďte psom dlhé vôdzky!“ A bolo to jasné, išli sme na stopy, ktoré nám vyšliapali figuranti. Fera bola ako zmyslov zbavená, nebolo ju možné udržať. Ako skúsený služobný pes, totiž veľmi dobre vedela čo nás čaká hneď od chvíle, čo som jej pripol dlhú vôdzku. Týmto starým služobným psom to niekedy tak myslelo, až som sa niekedy divil. Stopa viedla dolným okrajom lesa, popod nám vtedy ešte neznámu kótu „832“. Beh hlbokým snehom bol však pre mňa pomerne namáhavý, no Fera ma ťahala tak intenzívne za sebou, že mi to výdatne pomáhalo. Ale aj tak som jej po chvíli nestačil. Studený vzduch sa mi priam vrezával do mojich nevytrénovaných pľúc. Až neskôr som pochopil, že behať po stope za psom, na to musí byť teda naozaj poriadna kondička. Dusilo ma naozaj strašne, ale čo som mal robiť, bežal som za ním, čo mi sily stačili. Potom pes zabočil dole do doliny „Rychnovského potoka“ a v jeho koryte som náhle uvidel figuranta s navlečeným rukávom. Ten navyše vykrikol, „pusť ju“ a tak som nemeškal a s úľavou som konečne pustil vôdzku. V tej chvíli sa mi zdalo, že mám pľúca už skoro dotrhané. Fera vykonala predpisové zadržanie, ako sa patrí a tak som ju po chvíli od neho odvolal. Vojak čo mi robil figuranta sa síce na mňa uškŕňal, aký som zadýchaný, no stopa bola hotová a mohli sme teda pomaly vyraziť naspäť.

Keď sme sa vrátili na miesto odkiaľ sme vyrazili, už sa brieždilo. Druhý psovod vojak Pytlík, ktorý si potom v civile po vojne zmenil svoje meno na „Polanský“, bol už na mieste. A ako sa neskôr ukázalo, bol to celkom fajn chlap. Keď sme sa vrátili na miesto odkiaľ sme vyrazili, všetci vojaci stáli po kope a o čomsi vášnivo diskutovali. Čo sa to tam vlastne vtedy stalo..? Tretí psovod, vojak Prkno nenašiel totiž svojho figuranta a navyše sa ani neobjavil v blízkosti trasy pre neho našliapnutej stopy. Čo bolo teda čudné, lebo bol sneh a kontrolovať v ňom stopu nebol až taký veľký problém i keď bolo ešte šero.

Po krátkej porade desiatnik Chaloupka rozhodol. Zobral mňa s Ferou a vyrazili sme smerom v blízkej výšine, nazývanej „Skalka“. Bol to jediný možný smer kde sa dalo predpokladať, že vojaka Prkna pravdepodobne nájdeme. Jeho vlastnú stopu, ako aj stopu jeho psa sme nakoniec našli, lebo bolo už svetlo a sneh v tých končinách bol ešte celkom panenský.

Dalo sa teda predpokladať, že to musí určite vedieť aj on..! Sneh neklamal. Lenže on už vtedy, ako sa vraví zmätkoval. Bežali sme už hodný kus cesty hore brehom, smerom kde spomínaný vojak Prkno vôbec nemal byť. Pri jednej krátkej prestávke, keď sme už zase nestačili s dychom, premkol nášho kynológa strach, že či ten Prkno nechce jednoducho ujsť, takpovediac: „za kopečky“. Lebo demarkačná čiara bola práve na tej „Skalke“ najbližšie k drôtom, nejakých tridsať metrov. Toto sme my mladí vojaci už tiež všetci vedeli, lebo vtedy sme už mali za sebou tzv. „zavádzaciu prechádzku“ po štátnej hranici v úseku našej rot. Vtedy nás veliteľ rot povodil po demarkačnej čiare a všetko včetně hraničných medzníkov nám pomerne presne ukázal. Boli sme na čiare iba pár dní a nikto teda nemohol celkom presne vedieť, čo sa v nás skrýva.?! Čím dlhšie sme šli, tým presnejšie jeho stopa viedla presne k tomu miestu, kde bola demarkačka najbližšie k signálnej stene. Začínalo to skutočne vyzeráť, že Chaloupka má pravdu. Už sme ani nevnímali naše telesné ťažkosti s dychom, skôr nás strašilo to, či ten Prkno naozaj neušiel.?!

Keď sme v tom niečo vpravo dolu zbadali. Na neďalekom zvalenom strome sedel zhrbený vojak Prkno aj so svojim služobným psom OLA. Jeho pes sa na nás doslova usmieval, bol jednoducho rád, že si dnes zase pekne zabehal. No vojak Prkno vyzeral celkom inak. V jeho tvári bolo vidieť pocit veľkého zúfalstva, telesného aj duševného vyčerpania. Veľmi sa pred nami hanbil za to, že stratil stopu a jednoducho zabľúdil, vtedy pre nás ešte v neznámom teréne. Napriek tejto zvláštnej udalosti sa mu nikto nevysmieval. Lebo takýchto podobných zmätkov na stope, sme my mladí psovodi potom narobili ešte celú kopu a to aj v službe pri ochrane štátnej hranice.

Prknov služobný pes OLA, alebo ako ju on volal „Olina“ bola sučka nemeckého ovčiaka. No svojim vzhľadom ho nevelmi pripomínala. Bola celá pieskovo, špinavo-žltej farby. Ani uši jej nestáli tak, ako ostatným psom tejto rasy. Okrem toho, že veľmi rada behala, bola vysoko pohyblivá a mala aj jeden veľký zlozvyk. Chorobne rada prenasledovala motorové vozidlá, pričom ich napadala tak, že im hrýzla do pneumatík. Keď nebola na vôdzke, nebolo možné ju zadržať, hneď vyrazila do akcie. To bolo veľmi nebezpečné, pravda nie pre vozidlá, ale pre ňu. Pri hryzení do protektorov pneumatík ne jeden pes skončil s hlavou pod kolesami traktora. Pre túto jej vlastnosť sme ju prezývali „Gumák“.

No mala aj jednu doslova výnimočnú vlastnosť a tou bola jej vynikajúca služba na stanovišti. Týmto tromfla všetkých psov na rote, bez rozdielu. Keď v službe niekoho zavetrila, či zazrela, ihneď krátko štekla pre ňu charakteristickým spôsobom. Všetci sme mu túto schopnosť jeho psa úprimne závideli, lebo keď ho išla v službe kontrolná hliadka preverovať, nikdy ho nenachytala, ako sa vraví „na hruškách“, aj keby bol just driemal na stanovišti. Týmto bola jeho OLA naozaj na nezaplatenie.

Vojak Prkno Jiří bol vyššej štíhlejšej postavy. Povedal by som že vyzeral celkom ako manekýn. Mal snedú pokožku a pekné biele zuby, ktoré mu z jeho tmavšej tvári priam žiarili. Keby nebol Čech, povedal by som že je Kubánek. Skrátka bol to fešák na pohľadanie. Navyše všetko čo si obliekol mu vždy perfektne sedelo. Bol pokojnej a tak trochu zádušnej povahy, dalo by sa tiež povedať, že aj tak trochu flegmatik. Ďalšiu vec ktorú som si ja na ňom ihneď všimol bolo to, že mu až neuveriteľne pristala vojenská prilba. Čo pristala, priam mu sekla. Keby vtedy o ňom vedeli v „Holyvoode“, už by tam bol hádam urobil veľkú filmovú kariéru. Dnes by sa o ňom hovorilo že je „veľká svetová „star“. On to pravdepodobne aj vedel. Všimol som si to na ňom ešte vo výcvikovom prápore v Kapliciach, na vojenskom cvičišti „Ježkov“. V čase prestávky sme si tam všetci s úľavou odkladali prilby. Len on jediný nie. Nosil ju stále ležérne na hlave s nedbalo rozopnutým remeňom a v zuboch zvykol prežúvať steblo trávy, pričom bol duchom kdesi celkom inde... Keby ste ho boli videli, vyzeral priam ako americký vojak vo Vietname. Keď sme šli z Ježkova, čo bol náš cvičák, tak si zvykol vložiť do hlavne samopalú kvietok sedmokrásy. Ešte že tam nebol na blízku nejaký dievčenský internát, asi by sa ten nebol báb obohnal, lebo tie by sa boli okolo neho rojili ako muchy... My Slováci sme ho niekedy volali aj „vojak Lata“, čo bol vlastne voľný preklad jeho priezviska do slovenčiny. A ako sa pamätám, nikdy sa na to nehneval.

Lenže keď išiel na vojnu, tak sa mu pritrafila jedna nepríjemnosť o ktorej sa dozvedel až potom, čo už bol na pohraničnej rote. A síce, jeho „Gábina“ bola v tom...! Pamätám sa keď išiel za ňou domov, ako ho náš starý prehovárал, aby si ju vzal. Aj sa teda doma oženil, ale novomanželských radovánok si veru moc neužil. Lebo z pohraničnej roty na Šumave do Lomnice nad Popelkou bolo ďaleko a „opušťákov“ tak strašne málo.

Raz sa mu síce podarilo byť pri zadržaní jedného narušiteľa, mladého „enderáka“ a dostal za to odmenu 10 dní mimoriadnej dovolenky, ktoré mu náš starý rozdelil na dve polovice, no inak nemal príležitosť, okrem riadnej dovolenky, ako sa dostať domov z toho miesta „kde líšky dávali dobrú noc“. Náš starý by mu bol v tomto smere vyšiel aj v ústrety, ale vyžadoval od neho zvýšenú iniciatívu. No to pre Prkna nebolo. Obrnil sa on radšej ľahostajnosťou a vyčkával apaticky na ten deň, až sa tá prekliata vojna raz skončí. Často sedával v klubovni a celé hodiny mlčky hrával karty, žujúc pritom starú vyžuvanú žuvačku z „army“ a húlil tam jednu cigaretu za druhou.

Starého táto jeho ľahostajnosť aj dopaľovala a občas sa ho preto v službe snažil, ako sa vraví: „Prichytiť pri čine“, no jeho „statočná Olina“ ho nedala, vždy ho dokázala uchrániť pred záľudnosťami kontrolnej hliadky. Tak sa teda nakoniec vojak Prkno konca vojenčiny predsa len dožil, bez toho že by bol

býval v base, čo sa tiež nie každému z nás podarilo. Jeho Gábina sa ho nakoniec teda tiež po dlhom čakaní dočkala. A tak hádam dodnes spolu šťastne žijú, ak sa medzi tým nerozviedli...

Jeho syn bude mať dnes už takých 43 rokov, nuž čas letí ako tie oblaky na nebi. Ale pokým ich ešte vidíme, zatiaľ je to dobré...

V *Partizánskom*: 25. 2. 2014

Autor: Pavol Beláň

XVI.- Vojak František Tomeš...

Vojak František Tomeš, alebo tiež „*Fanda*“ ako ho medzi sebou psovodi volali, bol psovodom služobného psa „*Kama*“ na 2. RPS Pasečná, a bol ním rád, tak ako aj väčšina nás psovodov. Niekedy mu hovorili aj „*Tomšáku*“. Psovodi sú zvláštna skupina ľudí, skoro by som povedal, že majú rovnakú krvnú skupinu a všetci bez rozdielu, pokiaľ sa dobre pamätám boli na tento svoj stav aj patrične hrdí. Ja samozrejme tiež.

„*Fanda*“ bol strednej šľachovitej postavy so širokými ramenami a mierne nahnutý dopredu, skrátka taký malý neandertálec, ale v tom dobrom slova zmysle. Keď sa mu pošťastilo ísť na nejakú tú tancovačku, to u nás bývalo len veľmi zriedka, čo sa týkalo žien, zvykol ísť, ako sa sám neraz pochválil, ihneď na vec...

Jeho služobný pes „*Kama*“ bola sučka nemeckého ovčiaka, klasickej čierno žlto hrdzavej farby, ako väčšina psov tejto rasy. Bola v najlepších rokoch a vojak Tomeš si s ňou dobre rozumel. Patrila v tých časoch medzi tých lepších psov na rote, na ktorých bol spoľah, za každej situácie, čo teda nebolo málo, najmä priamo pri ochrane štátnej hranice, na drátoch. Keď som ja prišiel na rotu, bol on o jeden rok služobne starší. Teda náš mazák a už skúsený PS-ák. Bol vtedy a myslím si, že celkom po zásluže, aj starším psovodom. Jeho *Kama* mala navyše aj jednu skutočne veľmi dobrú vlastnosť. Vždy keď zachytila ľudskú stopu, vztýčila svoj chvost, ako maják. Lebo rozpoznať to na psovi, že práve zachytil ľudskú stopu, nebolo veru zrovna vždy také ľahké, ako by si taký obyčajný smrteľník mohol myslieť...

No *Fanda* mal aj nejaké tie muchy, tak ako ich má každý, nie len Šliter, alebo Suchý. *Tomšákovou* slabinou bolo najmä pivo. Na neďalekom „*JZD*“ nazývaným aj „*ČKD*“ čapovali v miestnej drevenej krčme a to by ste hádam ani neverili, ale vždy len „*12-ku Plzeň*“. A keď pili tvrdý alkohol, tak jedine *Gruziňák*. „*Čekádáci*“ si tam preto tak dobre žili, lebo socialistický štát mal eminentný záujem ich tam, na tej nevlúdnej Šumave, za každú cenu udržať. A toto bol jeden zo spôsobov, ako to dosiahnuť.

Jedného dňa tam bol vojak Tomeš nakúpiť zásoby piva pre psovodskú chasu. Ako bandasku na pivo používal zásadne lustrovú guľu z rotného WC, do ktorej by sa teoreticky vošlo, prosím pekne, celých 16 pív. Toto pivo sa potom pekne potichu popíjalo v psovodskej kuchyni, čo bola tiež jedna špeciálna miestnosť na rote, ktorá mala osobitú atmosféru, ba niekedy by som až povedal, že aj svoje čaro, na ktoré dodnes celkom rád spomínam. Okrem toho, že sme tam varili pre našich psov kŕmenie, bolo to miesto kde sme mávali, aspoň na chvíľu pocit, ako by sme boli bývali doma. Kto to nezažil, ten tomu ťažko uverí...

V onen osudný deň išiel spomínaný vojak Tomeš s plnou lustrovou guľou piva z hora od ČKD, skratkou krížom cez odstavnú plochu poľnohospodárskej techniky dole na rotu. Cieľom bola pravdaže psovodská kuchyňa do ktorej sa obyčajne suchol poza plot. Vysoká burina a bazové kríky mu v tých miestach výdatne pomáhali. Keď tu zrazu, veľká smola! Nevedno prečo, ale kde sa vzal, tu sa vzal, odrazu smerom od roty išiel proti nemu náš starý, veliteľ roty kpt. Piterka. Ej a bolo zle..! Netušil, kde ho tam vtedy čerti brali?

A čo teraz človeče?! Tomeš mal síce chabé vzdelanie, no keď bolo treba vymyslieť nejakú tú lumpáreň, mal rozumu zaraz ako „*Einstein*“. A bolo tomu tak aj teraz. Parilo sa mu síce z kečky, ale bleskove sa poobzeral, pokým ho ešte starý nezbadal, aby v mžiku niečo vymyslel a zachránil tak pivo aj seba... Hneď vedľa neho rástla, pod odstaveným pluhom, veľká žihľava. Vložil do nej pohotove tú lustrovú guľu plnú piva a pakoval čo to dalo, naspäť na cestu idúcu stredom toho plácu, vyjazdenú traktormi. Poriadne sa síce pri tom nechtiac popfhli, ale čo tam už po tom...

Vtom ho uvidel veliteľ a hneď sa ho aj prísne spýtal: „*Vojíne Tomši, čo tady deláte?*“ Vedel totiž, čo je Tomeš za číslo. Ten začal ihneď mekotať, piate cez deviate a niečo nezrozumiteľného sa mu snažil nahovoriť. No márne, veliteľ mu neveril, lebo ho poznal, ako svoje topánky. Začal sa teda ihneď veľmi zvedavo obzerať dookola, na mieste kde stretol *Tomšáka*. No nenašiel nič. Pozrieť sa do žihľavy pod ten pluh, ho našťastie vtedy ani len nenapadlo. A to mu vtedy zachránilo kožu..!

Tomeš sa úpenlivo snažil presvedčiť starého, na čo bol na tom ČKD a pritom si medlil poprhlenú ruku, ako sa len dalo. No čím viac sa snažil, tým menej mu náš starý veril. Nakoniec ho zahriakol, aby nepindal a poslal ho späť na rotu. A tým bol vojak Tomeš z jedného „*veľkého príseru*“ von. Tomuto sa niekedy tiež hovorí že: „*Mal z pekla šťastie!*“ Lebo inak to by to bola veru poriadna basa..!

Pivo potom navečer, keď už nebolo vidno, behol zobrať iný psovod a pod rúškom tmy sa v psovodskej kuchyni aj čoskoro vypilo, i keď už bolo dávno bez bubliniek, padlo im celkom dobre, najmä keď ho *Fanouš* okorenil o svoj krkolomný zážitok s veliteľom roty.

Ďalšia zvláštna vec na Tomešovom „*osobnom profile*“ z civilu bola, že ten na vojnu prišiel už s tzv. „*podmienkou*“. Čo poviem vám, na pohraničnejrote bolo až neuveriteľné, lebo ten kto mal ísť slúžiť na pohraničnú rotu musel byť socialistickými „*kádrovákmi*“ perfektne preverený až do tretieho kolena. Teda ako k tej podmienke tento náš *Tomšák* tesne pred vojenčinou prišiel..?

Boli raz s kamarátmi, ako v tých časoch mladí ľudia zvykli tráviť leto, na tzv. „*čundri*“. Peňazí bolo samozrejme strašne málo, aj keď „*súdruhovia*“ vtedy tvrdili, že dost. Nuž a všetci boli väčšinou aj hladní. Tiež túžba po dobrodružstve a niečom nevšednom, zohrala vtedy svoju rolu. A ako vieme v Čechách je stará tradícia, občas si uvariť zo psa guľáš... Teda, prečo nie aj my a teraz..? Neďaleko po lúke už hodnú chvíľu pobehoval jeden pekný „*Foxteriér*“. Dali hlavy do kopy a o chvíľu bol už milý foxteriér odratý z kože a rozporciovaný v kotlíku. Zbytky z neho narýchlo vyhodili do neďalekého potoka. Guľáš z neho rozvoniaval, široko-ďaleko po okolí. Ingrediencie naň mali a dreva na okolí bolo dost.

Majiteľ psíka dlho nič netušil, keď sa jeho pes kdesi zabehol. Myslel si, azda nejaká tá sučka... No ako šiel postupne čas, začal sa po ňom obzerať. Prešiel aj okolo partie mladých ľudí, ako si s chuťou pochutnávajú na kotlíkovom guľáši, ale vôbec mu nebolo nič podozrivé, obzvlášť preto, lebo tí sa samozrejme tvárili, „*ako by sa nechumelilo*“. Motal sa teda okolo potoka, keď vtom zrazu zazrel nejaké zbytky čerstvého mäsa vo vode. Keďže to bol poľovník, ihneď ho upúťali aj keď v tej chvíli ešte netušil, že sú to pozostatky práve z jeho psíka. No podľa farby čerstvej kože mu hneď bolo jasné, čo je vo veci..!

Čo tam on ten vtedy s nimi narobil, to si potom teda ešte veľmi dlho pamätali..! Ten *Foxteriér* nebol totiž len taký hoci aký, ale: „*S rodokmeňom..!*“ Stál na tú dobu neslýchané peniaze, vyše 8 tisíc korún. No a to bol vtedy trestný čin, ako vyšitý. Bohužiaľ pre nich! Všetci mládenci od toho táboráka nakoniec skončili pred súdom a vyfasovali za to podmienku. Tiež samozrejme náhradu škody a súdnych poplatkov. Bol to pre nich určite ten najdrahší guľáš v živote..! No tomuto sa teda hovorí, že smola...

Vojak Tomeš mal aj jedno excelentné zadržanie na drátoch. A to naraz troch narušiteľov štátnej hranice, čo sa teda hneď tak každému nestane. Stalo sa to na tzv. „*hlavnom smere roty*“, na stanovišti 848, ktoré sa preto nazývalo: „*Václavák*“. Bolo to začiatkom apríla v jedno ešte celkom studené ráno. V službe s ním bol mladý strelec Vojak Oláh, pre ktorého to bola jeho celkom prvá služba na drátoch a hneď traja narušitelia..! A potom do konca vojenčiny už ani jeden... Skrat naskočil na „*L -8*“ tesne po šiestej hodine a bolo ešte celkom tma. Vyrázili teda bežným rutinným spôsobom na skrat. Po chvíli boli tam a vo svetle baterky hneď postrehli, že zopár drôtov je prestrihnutých. Na bledé pozinkované pichľavé drôty bolo pomerne dobre vidieť. Prvý bežal samozrejme psovod *Tomeš* a pred ním jeho služobný pes *Kama*. Tá to tiež ihneď zavetrila a znervóznela... Na konci úseku boli prechodové vráta na druhú stranu. Len čo nimi prešli vyrázila *Kama* do blízkej mladej smrečiny a zaštekala. A mali ich..! Vyzvali ich, aby opustili úkryt a oni poslúchli. Boli traja. Postavili ich s rukami nahor a držali ich v šachu. Hneď potom vystrelili aj dohovorené signálne svetlice, vtedy dva červené dažde a samozrejme zavolali tiež na rotu operačnému dôstojníkovi, npr. Gebovi.

Ja ako som už spomínal, som aj s mojim členom hliadky kráčal ospalý práve v to ráno na toto stanovište, aby sme ich vystriedali. Keby sa boli tí narušitelia omeškali o nejakú tú polhodinu, boli by sme

ich mali na krku už my..! Lenže stretnúť v službe narušiteľ'a nebolo veru nijaké ternó. Lebo keď sa vám ho podarilo chytiť dostali ste maximálne 10 dní mimoriadnej dovolenky za odmenu, ale keď vám ušiel cez úsek nad ktorým ste mali priamu zodpovednosť, dostali 10 mesiacov tvrdej vojenskej basy v Sabinove o ktorej medzi nami vojakmi chodili „hororové zvesti“. Takže, tak to tam vtedy chodilo na tej našej hranici...

Ak vojak Tomeš ešte žije želám mu veľa zdravia, ak nie, tak sa o chvíľu opäť stretneme tam kdesi na nebeskej hranici, aj s tými našimi vernými psami, na ktorých dodnes tak rád s láskou spomínam...

V Partizánskom: 14. febr. 2014

Autor: Pavol Beláň

P a v o l B e l á ň

Spomienka pohraničníka

*Šumava, Šumava čierny les,
ležíš tam moja milá ešte dnes?
-Áno ležím, ležím môj milý
a pamätám, keď ste ma strážili.*

*-Ležím tu na hranici dvoch svetov,
už od vtedy, keď si ty ešte nebol na zemi.
-Tiahnem sa dlhou českou hranicou
na Rakúsko-Nemeckom pomedzí.*

*-Ležím tu, ležím celkom na kraji,
už od vtedy, keď Alpy ešte nestáli.
-Ja ležať tu budem naveky,
no tvoj čas, nie je až taký...*

*-Preto príď ku mne môj milý,
lebo nebudeš už dlho na zemi.
-Dni ti plynú ako voda,
a tá voda zastaviť sa nedá...*

*-Ja ležala som tu už vtedy,
keď ľudia ešte liezli na stromy.
-A ležať tu budem i čierny les,
aj keď to ľudstvo raz vezme des...*